

سرفشانه : محمدی ری شهری، محمد، ۱۳۲۵ -

عنوان: نام پدیدآور : خاطره‌های آموزنده / محمدی ری شهری.

مشخصات سر : م : دارالحدیث، ۱۳۹۲.

مشخصات ظاهری : ۳۱۲ ص، ۱۴/۵×۲۱/۵ س.م.

ISBN : 978 - 664 - 493 - 688 - 3

وضعیت فهرست نویسی : فیا

موضوع : محمدی ری شهری، محمد، ۱۳۲۵ - - - - - خاطرات

رده بندی کنگره : ۱۳۹۲ ۳۲۳/م ۱۶۷۰ BP

رده بندی دیویی : ۹۵۵/۰۷۴۰۹۲

شماره کتابشناسی ملی : ۳۲۷۴۰۹۱

خاطره های آموزنده

www.ketab.ir

محمّدی شهری

خاطره‌های آموزنده

مؤلف: محمدی ری شهری

صفحه آرا: علی اکبری

خطاطی عناوین: حسن فرزندگان

سرور استاد: محمد هادی خالقی

ویراستار: محمد رانی خواه

نمونه خوان: لی نقی نگران، محمود سپاسی، محمد علی دباغی

ناشر: سازمان چاپ و نشر دارالحدیث

چاپ: اول / ۱۳۹۲

چاپخانه: دارالحدیث

شمارگان: ۱۰۰۰

قیمت: ۷۵۰۰ تومان

دفتر مرکزی: قم، میدان شهدا، خیابان معلم، پلاک ۱۲۵ تلفن: ۰۲۵ - ۳۷۷۴۰۵۲۳ / فاکس:

۳۷۱۸۵ / ۴۴۶۸ / ص.ب ۰۲۵ - ۳۷۷۴۰۵۷۱

نمایشگاه دائمی علوم حدیث (قم، خیابان معلم) تلفن: ۰۲۵ - ۳۷۷۴۰۵۴۵ / فروشگاه

شماره «۲» (شهر ری، حرم حضرت عبدالعظیم حسنی ۷ درب شرقی ۷) تلفن:

۰۲۱ - ۵۵۹۵۲۸۶۲

فروشگاه شماره «۳» (مشهد مقدس، چهار راه شهدا، ضلع شمالی باغ نادری، مجتمع فرهنگی

تجاری گنجینه کتاب، طبقه هم‌کف: ۳ - ۲۲۴۰۰۶۲ - ۰۵۱۱

<http://darolhadith.ir>

darolhadith.20@gmail.com ISBN: 978 - 964 - 493 - 688 - 3

❖ کلیه حقوق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است

درآمد

خاطرات آموزنده، تجربه‌های گران‌بهای از حوادث مختلف زندگی است که می‌تواند برای دیگران هم، مفید و سازنده باشد. از این رو کسانی که با مسائل مهمی در زمینه‌های فرهنگی، سیاسی، اجتماعی و امثال آن، سروکار دارند، شایسته است که خاطرات و تجربه‌های خود را ثبت و ضبط کنند، تا دیگران نیز از آن‌ها بهره‌مند شوند.

این جانب، به تناسب مسئولیت‌هایی که داشته‌ام، خاطره‌های فراوانی دارم که بخشی از آن‌ها منتشر شده و امیدوارم بخش‌های دیگر هم به تدریج آماده انتشار گردد.

افزون بر خاطره‌هایی که تجربه شخصی این جانب را مورد می‌شود، دیگران نیز، مکرر خاطراتی را برای من نقل کرده‌اند که بسیاری از آن‌ها مفید و آموزنده است. در میان این دسته از خاطرات، آنچه به گونه‌ای با مسائل اعتقادی و اخلاقی مرتبط می‌شد، از آموزندگی بیشتری برخوردار بود، و بدین جهت، از گوینده آن تقاضا می‌کردم تا خاطره خود را به صورت مکتوب در اختیارم قرار دهد. گاهی هم گفته او ضبط می‌شد و پس از پیاده شدن و ویراستاری در اختیارم قرار می‌گرفت، و گاه شخصاً خلاصه شنیده‌ها را یادداشت می‌کردم.

مجموعه‌ای که هم اکنون با نام «خاطرات آموزنده» آماده انتشار گردیده است، بیشتر به این دسته از خاطره‌ها اختصاص دارد که در پنج فصل تقدیم علاقه‌مندان می‌گردد:

فصل یکم: خاطراتی از کرامات و عنایات اهل بیت علیهم‌السلام

فصل دوم: خاطراتی از انقلاب اسلامی ایران

فصل سوم: خاطراتی از شهدا و جانبازان

فصل چهارم: خاطراتی از حج

فصل پنجم: خاطرات متنوع

پیش از ورود به متن این خاطره‌ها، لازم است به دو مسئله مهم اشاره شود: نخست شناخت جنبه‌های آموزندگی و درس‌هایی است که می‌توان از این خاطرات آموخت و دوم توجه به خطر افراط و تفریط در نقل کرامات اهل بیت علیهم‌السلام.

توجه به جنبه‌های آموزندگی خاطرات

خاطرات این مجموعه غالباً اعتقادی و یا اخلاقی است. بنا بر این، مطالعه این کتاب، می‌تواند به طور عمده مستقیم، در تحکیم عقاید دینی و ارزش‌های اخلاقی و عملی، مؤثر باشد. افزون بر این، گاهی رفتار، سیاسی نیز آموزه‌هایی را به مخاطب القا می‌کند. مثلاً وقتی می‌خوانیم که توسل به حضرت فاطمه علیها‌السلام در پیروزی حزب الله در جنگ ۳۳ روزه، بر اسرائیل، مؤثر بوده، درس‌های مختلفی می‌توان از این خاطره آموخت، مانند این که:

۱. وعده الهی که فرموده است: «وَلَيَنْصُرَنَّ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ»^۱ خدا کسی را که [دین] او را یاری کند، یاری می‌دهد حق است.

۲. مقاومت گروهی اندک، در سایه ایمان و توکل، پیروزی آفرین است: «كَمْ مِنْ فِئَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةً كَثِيرَةً بِإِذْنِ اللَّهِ»^۲ چه بسا گروهی اندک به فرمان خدا بر گروهی بسیار پیروز شدند.

۳. پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم و اهل بیت علیهم‌السلام و به خصوص حضرت فاطمه علیها‌السلام می‌توانند به اذن خداوند سبحان، در حوادث جهان نقش ایفا کنند...

۱. حج: آیه ۴۰.

۲. بقره: آیه ۲۴۹.

۴. توسل به پیامبر ﷺ و اهل بیت ﷺ در کنار تلاش، در حل مشکلات سیاسی و نظامی مؤثر است.

۵. جریان سیاسی حزب الله، مورد تأیید خداوند و خاندان رسالت است. همچنین سایر خاطره‌هایی که در این کتاب آمده، اغلب نکات آموزنده‌ای را در زمینه‌های اعتقادی و اخلاقی به مخاطب القا می‌کند که با اندکی تأمل می‌توان آن‌ها را دریافت.

خطر افراط و تفریط

نکته دیگری که پیش از مطالعه کتاب، توجه به آن ضروری است، خطر افراط و تفریط در نقل کرامات اهل بیت ﷺ و یا استناد به کرامات و سایر امور خارق‌العاده‌ای است که برای توده مردم جاذب دارد و چه بسا به تحریف ارزش‌های دینی می‌انجامد! عده‌ای به دلیل جهل، و یا با انگیزه‌های غیر الهی، از علاقه مردم به پیامبر ﷺ و اهل بیت ﷺ و تمایل طبیعی آنان به حل مشکلات زندگی خود از راه‌های خارق‌العاده، سوء استفاده می‌کنند و در انتساب این گونه امور به آنان، بدون در نظر گرفتن صحت و سقم مستندات آن، به قدری افراد را می‌کنند که به تحریف جایگاه واقعی آن بزرگواران می‌انجامد؛ زیرا چنین وانمود می‌شود که. اولاً: آن بزرگواران، موجوداتی هستند فوق انسان و غیر قابل الگوگیری، نه انسان‌هایی فوق دیگران، که زندگی آنان می‌تواند سرمشق انسان‌های طالب کمال باشد!

ثانیاً: آنان، جز حل مشکلات و گرفتاری‌های شخصی مردم، کار دیگری در جهان ندارند!

هر کس که کمترین شناختی از سیره رسول اکرم ﷺ و خاندان رسالت داشته باشد، می‌داند که چنین تصویری، تحریف شخصیت والای آنهاست.

در مقابل، گروهی دیگر، مقامات و کرامات اولیای الهی را با خرافات، یکسان می‌پندارند و تفاوتی میان گزارش‌های درست و نادرست قائل نیستند.

هر چند در جامعه ما خطر انکار، به اندازه خطر خرافه‌گرایی نیست، ولی به هر حال، انکار مقامات اهل بیت (علیهم‌السلام) و پیروان راستین آن‌ها (از اهل معرفت) نیز یک آسیب جدی برای شناخت حقیقت و حرکت در جهت رسیدن به مقصد انسانیت است. خطر این آفت، به حدی است که امام خمینی (ره) در نامه عرفانی خود به فرزند عزیزش مرحوم حاج احمد آقا، مُنکِران مقامات اهل معرفت را «قُطاع طریق حق»^۱ نامیده است:

پسرم! آنچه در درجه اول به تو وصیت می‌کنم، آن است که انکار مقامات اهل معرفت نکنی، که این، شیوه جهال است، و از مُنکِرین مقامات اولیا پرهیزی که اینان، قُطاع طریق حق هستند.^۲

همچنین در توصیه به همسر فرزند بزرگوارش می‌نویسد:

من نمی‌خواهم تطهیر مذعیان را بکنم، که «ای بسا خرقه که مستوجب آتش باشد». من می‌خواهم اصل معنا و معنویت را انکار نکنی؛ همان معنویت که کتاب و سنت از آن یاد کرده‌اند.... در هر صورت، با روح انکار، نتوان راهی به سوی معرفت یافت. آنان که انکار مقامات عارفان و منازل سالکان کنند، چون خود خواستار خود پسند هستند، هر چه را ندانستند، حمل به جهل خود نکنند، و انکار آنان کنند^۳ تا به خود خواهی و خود بینی شان خدشه وارد نشود.^۴

۱. قُطاع طریق: راه‌زنان.

۲. صحیفه امام: ج ۲۰، ص ۱۵۴.

۳. گویا این توصیه امام خمینی، از مواعظ حیات بخش جد بزرگوارش امیر المؤمنین (علیه‌السلام) به فرزندش امام مجتبی (علیه‌السلام) اقتباس شده، که در توصیف انسان‌های جاهل می‌فرماید: «به راستی، نادان، کسی است که خود را در آنچه نمی‌داند، دانا شمرد... و هر چیزی را که نمی‌شناسد، گمراه کننده معرفی نماید. هر زمان بر او چیزی عرضه شود که آن را نمی‌شناسد، انکار کند و دروغ شمارد و از روی نادانی بگوید: این را نمی‌شناسم و گمان نکنم در گذشته وجود داشته یا در آینده محقق گردد. این همه، بر پایه اعتماد به اندیشه‌های خود و شناخت اندک از نادانی خویش است» (دانش‌نامه عقاید اسلامی: ج ۲، ص ۱۰۶، ح ۱۱۲۲).

۴. صحیفه امام: ج ۱۸، ص ۴۵۴ (نامه به خانم فاطمه طباطبایی سلطانی).

بنا بر این، افراط‌گرایی، چه در نقل کرامات اولیا و چه در انکار مقامات آنان، نکوهیده و خطرناک است؛ چرا که بدون دلیل قاطع، نه می‌توان آنچه را به اولیا نسبت داده شده، انکار کرد و نه می‌توان آن را پذیرفت و در گفتار و نوشتار، بدان استناد نمود؛ بلکه برای پیشگیری از افراط‌گرایی از هر سو، ارزیابی دقیق گزارش‌های یاد شده جهت جداسازی خرافه از حقیقت، سره از ناسره و صحیح از سقیم، ضروری است.

البته این مهم کار هر کسی نیست؛ بلکه نیازمند تخصص است. چه بسا کسانی که با انگیزه خرافه‌زدایی به میدان می‌آیند؛ ولی به دلیل نداشتن آگاهی و تخصص لازم، ندانسته، مرتکب ظلمی فاحش و نابخشودنی در حق اولیای الهی می‌گردند و در دام «افراط‌گری» رانکار مقامات» می‌افتند و به گفته امام خمینی، مصداق «قُطَاع طریق حق» می‌شوند.

معیارهای تشخیص خرافات و کرامات

برای ارزیابی گزارش‌هایی که درباره کرامات اهل بیت علیهم‌السلام و اولیای الهی نقل می‌شوند، چند معیار می‌توان ارائه کرد. این معیارها، عبارت‌اند از:

یک. صحت سند

نخستین چیزی که باید در ارزیابی کرامات نقل شده به آن توجه کرد، صحت آن‌هاست. تجربه نشان می‌دهد که بطلان بسیاری از گزارش‌های نادرست، در همین مرحله آشکار می‌شود.

دو. انطباق با موازین عقلی و علمی

دومین میزان ارزیابی گزارش کرامات، انطباق آن‌ها با موازین عقلی و علمی است. در حدیثی از امام صادق علیه‌السلام آمده:

إِذَا أُرِدَتْ أَنْ تَخْتِيرَ عَقْلَ الرَّجُلِ فِي مَجْلِسٍ وَاحِدٍ فَخَذِّثْهُ فِي خِلَالِ حَدِيثِكَ بِمَا لَا يَكُونُ، فَإِنْ أَنْكَرَهُ فَهُوَ عَاقِلٌ، وَإِنْ صَدَّقَهُ فَهُوَ أحمق.^۱

۱. دانش‌نامه عقاید اسلامی: ج ۱، ص ۴۰۰، ح ۵۱۴.

هر گاه خواستی خرد کسی را در یک نشست بیازمایی، در لا به لای سخنت به امری مُحال، اشاره کن، اگر انکار کرد، خردمند است و اگر تصدیق کرد، احمق است.

هر چند کرامات اولیای الهی، خرق عادت است، اما خرق عادت نمی‌تواند بر خلاف موازین عقلی و منطقی باشد. بر این اساس، گزارش‌های نامعقولی که سند آن‌ها صحیح است، حاکی از اشتباه و کج‌فهمی گزارش‌دهنده اند. همچنین ادعاهایی که با موازین عقلی و علمی، ناسازگارند، هر چند مدعی آن‌ها ظاهر الصلاح باشد، قابل قبول نیستند و کسانی که این گزارش‌ها و ادعاها را می‌پذیرند، ساده لوح و به تعبیر حدیث بالا، احمق اند.

آیه الله بهجت در توفیق حماقت این نمونه‌ها فرمود:

می‌گویند: نوشته‌ام، گذاشتم در ضریح که: از من راضی هستید یا نه؟
و فردا می‌آید و می‌بیند جواب آمده که: «از تو راضی هستم!»
چه نیازه این حرف‌ها است؟! یکی می‌آید آن نامه را بر می‌دارد و جوابی می‌نویسد!

سه. انطباق با کتاب و سنت

سومین معیار جداسازی کرامات از خرافات، انطباق و یا عدم انطباق کشف و کرامات نقل شده، با محکمات کتاب و سنت است. آیه الله بهجت در این باره فرمودند:

ما معیار داریم: قرآن، معیار است: ما خالف القرآن فاضربوه علی الجدار^۱
آقای [سید زین العابدین] مقیمی، یکی از نمایندگان مجلس زمان رضا شاه - که اهل محل^۲ ما^۳ بود - [در ارتباط با مسئله‌ای] در مجلس گفته

۱. زمزم عرفان، محمد محمّدی ری شهری، یادداشت شماره ۳۲، بند ۶

۲. یعنی: «هر چه را که با قرآن سازگار نیست، به دیوار بکوبید».

۳. فومن، زادگاه آیه الله بهجت.

بود: آقایی دید کسی مسجد را نجس می‌کند. دستور داد او را بیرون کردند. خواب دید که: این شخص را بیرون نکن! فردا دوباره دستور داد او را بیرون کردند. مجدداً خواب دید که: او را بیرون نکن! بار سوم هم دستور داد او را بیرون کنید. این بار، آن شخص در خواب به او گفت: مگر نگفتم او را بیرون نکن!؟ به وی گفت: مگر تو که هستی؟ گفت: من صاحب الزمانم. گفت: پدر فلان شده! تو شیطانی.^۱

بنا بر این، برای پیشگیری از خطر افراط‌گرایی در نقل کرامات، در نظر گرفتن معیارهای یاد شده، ضروری است.

سخن آخر این که کرامات پیامبر ﷺ و اهل بیت علیهم‌السلام و خوارق عاداتی که از پیروان راستین آن‌ها در دوران غیبت امام عصر علیهم‌السلام صادر می‌شود، روزه‌ای است به عالم غیب، که ثبت و ضبط و نقل آن‌ها در کنار براهین عقلی، می‌تواند نقش مؤثری در تحکیم باورهای دینی و گسترش ارزش‌های اخلاقی و عملی ایفا نماید، مشروط به در نظر گرفتن معیارهای یاد شده و اجتناب از افراط و تفریط.

امیدوارم، این مجموعه، گام کوچکی در راه این هدف بزرگ باشد.

رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

محمد محقق ری شهری

۱۳۹۰/۱۲/۲۵

۲۲ ربیع الثانی ۱۴۳۳

مکة مکرمه